

обговорення предмета спору та знаходження рішення, яке б задовольнило кожного із учасників.

Список використаних джерел:

1. Давыденко Д. Вопросы юридической терминологии в сфере альтернативного разрешения споров. Третейский суд. 2009. № 1. 40–53 с.
2. Поліщук М. Медіація як спосіб вирішення цивільно-правових спорів : дис. канд. юрид. наук. К. 2017. 225 с.
3. Васильєв С.В. Переговори як альтернативний спосіб вирішення цивільних спорів: питання теорії. *Цивілістична процесуальна думка*. 2016. № 2. 27 с.

НЕМЕШ Аліна,

здобувач вищої освіти третього курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

РЕЗВОРОВИЧ Кристина,

кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ПОНЯТТЯ СУДОВИХ ВИТРАТ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ
В КОНТЕКСТІ СУДОЧИНСТВА В ЦИВІЛЬНОМУ
ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ**

Актуальність даної теми обумовлена тим, що в судовій практиці при вирішенні питань пов'язаних з судовими витратами виникають деякі проблеми. Оскільки наша держава робить великий акцент на дотриманні прав, свобод та інтересів, які охороняються цивільним законодавством, тому важливу роль у даному аспекті займає судовий захист.

Кожній людині надано право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності, яке закріплено в Основному законі, а саме статті 55, а щодо цивільного законодавства стаття 4 Цивільного процесуального кодексу вказано, що кожна особа має право на захист за яким вона може звернутися до суду, щодо своїх порушених прав, свобод та інтересів [1].

Проблема судових витрат досить вивчена у науці. Зокрема, цій темі присвячені роботи таких авторів як С. С. Богля, О. В. Богомол, М. Х. Вафін, Т. В. Єгорова, Н. Ю. Сакара, Є. М. Шокуєва та багатьох інших. Однак не всі її аспекти отримали достатнє освітлення, а постійний розвиток правої

дійсності вносить свої корективи. Істотно було піднято ставки судового збору в Україні, що супроводжувалося також скасуванням значної кількості пільг щодо його сплати. На фоні високого ступеня уніфікації підходів до вирішення більшості питань організації цивільного судочинства, наявність кардинально різних рішень свідчить про неоднозначність і глибини проблеми.

Отже, законодавчо термін «судові витрати» вживається виключно стосовно тих витрат, які несуть особи, які беруть участь у справі [2]. Проте узагальнюючи наукові дослідження із зазначеного питання, С. С. Петрачков приходиться до висновку про наявність серед численних точок зору щодо поняття судових витрат двох основних підходів. Відповідно до першого підходу судових витрат включаються витрати сторін або осіб, які беруть участь у справі та покладаються на них у передбачених законом випадках.

Прихильники другого підходу відносять до судових витрат держави на здійснення правосуддя, що покладаються на осіб, які беруть участь у справі. При цьому в такому випадку під судовими витратами розуміти не лише державні та інші судові витрати у справі, а й витрати державного бюджету, зокрема, на заробітну плату суддям та утримання приміщень судів.

Відповідно до цивільного законодавства судові витрати складаються із судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи. Судовий збір покликаний компенсувати витрати держави. Враховуючи поділ матеріальних витрат, пов'язаних з цивільним процесом, за суб'єктивним критерієм на витрати держави щодо забезпечення судочинства та витрати осіб, які беруть участь у справі, особливе, проміжне місце займає судовий збір, виступаючи сполучною ланкою між ними.

Також важливо розглянути питання судових витрат в контексті ефективності судочинства.

Загальна вартість судочинства визначається сукупним впливом як витрат держави на забезпечення судочинства, і витрат осіб, що беруть участь у справі. Зважаючи на взаємозв'язки цих категорій баланс витрат держави щодо забезпечення судочинства та витрат осіб, які беруть участь у справі, становить додатковий критерій оцінки цивільного судочинства, що дозволяє зробити висновки про його соціальну сутність, що домінують у процесуальній політиці цінностях та пріоритетах розвитку. Зазначена характеристика також має значення для співвідношення різних показників ефективності судочинства, взяті у суб'єктивному аспекті.

Витрати держави забезпечення судочинства розглядаються теорії цивільного процесу дуже незначно, переважно складаючи предмет вивчення інших правових наук. Однак, багато аспектів витрат держави на судочинство безпосередньо пов'язані із суто процесуальними питаннями, що не дає можливості науці цивільного процесуального права зовсім відсторонитися від проблем вартості правосуддя для держави та суспільства.

Наприклад, Голова Верховного Суду України Я. Романюк стверджує: «Судова система України, поданою Європейською комісією з ефективності

правосуддя, є однією з найбільш витратних у Європі, і це – за умови фінансування з року в рік на рівні не більше 50 % від потреби. За умови 100% фінансування судова система нашої держави стала б лідером із бюджетних витрат на своє утримання. Однією з причин такого стану є складність та громіздкість судової системи, яка нині функціонує на 4-х рівнях та 3-х юрисдикціях, а Верховний Суд України фактично здійснює повторну касацію, що з погляду європейських стандартів неприпустимо» [4]. Як бачимо, обсяги необхідні для функціонування судової системи коштів безпосередньо залежить від моделі процесуального регулювання та її здійснення практично.

Надмірні потреби судової системи у фінансуванні покладаються на державу та суспільство, викликаючи справедливе обурення. Тому вдосконалення їх регулювання безпосередньо включає питання мінімізації та розподілу між державою та особами, що беруть участь у справі. Мінімізація витрат на забезпечення правосуддя є дуже складною проблемою, що має безліч факторів впливу, серед яких істотну роль відіграє раціональність цивільного судочинства. У літературі про неї іноді йдеться як про ефективність, яка вимагає, щоб обмежені ресурси системи правосуддя були розподілені справедливо та належним чином, щоб активне судове соціальне управління та бажання спростити процес забезпечували економію витрат та часу [5, с.149].

Отже, потенціал впливу судових витрат на ефективність судочинства передбачає такі аспекти:

- диференціація регулювання окремих складових судових витрат з урахуванням суб'єктного критерію та функціонального призначення;
- збалансування витрат держави щодо забезпечення судочинства та витрат осіб, які беруть участь у справі, у контексті соціальної сутності цивільного процесу, що домінують у процесуальній політиці цінностей та пріоритетів розвитку;
- підвищення раціональності процесуальної діяльності;
- використання судових витрат як матеріальний фактор впливу на процесуальна поведінка осіб, що у справі;
- оптимізація витрат осіб, які беруть участь у справі, а не звільнення від них як засіб підвищення доступність судочинства;
- обмежене надання правової допомоги за рахунок держави.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 01.01.2020 ст.55 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 28.10.2021).
2. Цивільний процесуальний кодекс від 05.08.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
3. Пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ постановова 17.10.2014 «Про застосування судами законодавства про судові

- витрати у цивільних справах» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010740-14#Text> (дата звернення: 28.10.2021).
4. Збереження системи спеціалізованих судів за нинішніх умов віддавить суд від громадян : Голова Верховного Суду України Романюк Я.М. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(print\)/0524D096DAE6E36FC2257E46001EC890](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(print)/0524D096DAE6E36FC2257E46001EC890) (дата звернення: 28.10.2021).
5. Малешін Д.Я., Бочарова Н.С., Цивільний процес міжкультурний діалог: збірник доповідей, 2012. с.149 URL: <https://issuu.com/estatut/docs/697> (дата звернення: 28.10.2021).

НЕСКАРОМНИХ Нікіта,

здобувач вищої освіти третього курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

РЕЗВОРОВИЧ Кристина,

кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри цивільного права та процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**МІСЦЕ ПОЗИКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ВІДНОСИН
В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ
ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

Сучасне життя будь-якої людини, а тим більше колективного утворення, і особливо у сфері економіки пов'язане з покладанням на себе та виконанням значної кількості зобов'язань. Зобов'язання мають різну правову природу – цивільно-, господарсько-, адміністративно-правову.

Досліджуючи проблему боргу у сучасній економіці, ми стикаємося з необхідністю чіткого визначення сфери цього дослідження. З одного боку, борг як економічний категорія – об'єкт досить вузький і конкретний: він охоплює сукупність відносин по з приводу запозичення грошових та матеріальних цінностей та їх повернення. З іншого боку, ці відносини немислимі поза громадським відтворенням у його капіталістичній формі. На думку класичної політекономії, під відтворенням ми розуміємо постійне поновлення, безперервне повторення процесу виробництва [1, с. 134]. «...Всякий суспільний процес виробництва, що розглядається в постійному зв'язку та в безперервному потоці свого відновлення, є водночас процесом відтворення».

Найпоширенішою формою відсоткових відносин були Звичайні